

به سوی معرفت

تفسیر آیات ولایت و امامت

شور عشق و معرفت

در پیشواز محرم

۱۰ آذر ۱۳۸۹

۲۴ ذی الحجه ۱۴۳۱

تکثیر این جزوه

با رعایت محتوا، حفظ امانت در نقل و ذکر مأخذ مجاز است

« الحمد لله رب العالمين وصلى الله على سيدنا محمد وآله الطاهرين ولعنة الله على أعدائهم أجمعين » .

« السَّلامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ وَعَلَى الْأَرْوَاحِ الَّتِي حَلَّتْ بِفِنَائِكَ ، عَلَيْكَ مِنِّي سَلامُ اللَّهِ أَبَدًا مَا بَقِيَتْ وَبَقِيَ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ ، وَلَا جَعَلَهُ اللَّهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنِّي لِزِيَارَتِكُمُ السَّلامُ عَلَى الْحُسَيْنِ ، وَعَلَى عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ ، وَعَلَى أَوْلَادِ الْحُسَيْنِ ، وَعَلَى أَصْحَابِ الْحُسَيْنِ » ^(۱) .

سلام بر تو ای اباعبدالله و بر روان های که فرود آمدند به آستانه ،
بر تو از جانب من ، سلام خدا باد تا من زنده ام [همواره] و بر پا
است شب و روز و خداوند این زیارت را آخرین زیارت من از
شما قرار ندهد! سلام بر حسین و بر علی بن الحسین و بر اولاد
حسین و بر اصحاب حسین .

محاسبان روز قیامت

در این جلسه - که موضوع آن اهمیّت و ارزش عزاداری حضرت سید الشهدا
اباعبدالله الحسین علیه السلام است - مانند سال گذشته سخن را از نیاز به اهل بیت علیهم السلام

۱. مفاتیح الجنان ، زیارت عاشورا .

مخصوصاً حضرت امام حسین علیه السلام در لحظه مرگ و شب اول قبر و روز قیامت شروع می‌کنیم. محاسبه اعمال بندگان در روز قیامت، بسیار دقیق انجام می‌شود. خداوند متعال می‌فرماید:

۱. ﴿وَنَضْعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئاً وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَى بِنَا حَاسِبِينَ﴾^(۱).

ما ترازوهای عدل را در روز قیامت برپا می‌کنیم؛ پس به هیچ کس کمترین ستمی نمی‌شود و اگر به مقدار سنگینی یک دانه خردل [کار نیک یا بدی] باشد ما آن را حاضر می‌کنیم و کافی است که ما حساب کننده باشیم.

طبق آیات قرآن کریم، همه انسان‌ها در روز قیامت برای محاسبه و رسیدگی به اعمال و کردارشان در پیشگاه عدل الهی قرار می‌گیرند. آن روز با میزان و معیار خاصی، به اعمال بندگان رسیدگی می‌شود.

۲. ﴿وَالْوِزْنُ يُوَمِّدُ الْحَقَّ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ * وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَظْلِمُونَ﴾^(۲).

وزن کردن [اعمال و سنجش ارزش آنها] در آن روز، حق است. کسانی که میزان‌های [عمل] آنها سنگین است، همان رستگاران‌اند و کسانی که میزان‌های [عمل] آنها سبک است،

۱. سوره انبیاء، آیه ۴۷.

۲. سوره اعراف، آیه ۸-۹.

افرادی هستند که سرمایه وجود خود را به خاطر ظلم و ستمی که نسبت به آیات ما می کردند، از دست داده اند.

در روز قیامت، میزان و ترازویی برای سنجش اعمال بندگان قرار داده می شود که در یک طرف آن اعمال بندگان و در طرف دیگر، حق و حقیقت قرار می گیرد. کسانی که اعمال شان مطابق با حق و حقیقت باشد، سعادتمندان صحنه قیامت هستند و کسانی که اعمال شان ناچیز و در مقابل حق و حقیقت سبک باشد، خسران ابدی نصیب شان خواهد شد.

یکی از سخنان مهم لقمان به فرزندش، درباره محاسبه دقیق اعمال در روز قیامت است.

۵

۳. ﴿يَا بُنَيَّ إِنَّهَا إِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَاوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ بِهَا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ﴾^(۱)

پسرم! اگر به اندازه سنگینی دانه خردلی [کار نیک یا بد] باشد و در دل سنگی یا در [گوشه ای از] آسمان ها و زمین قرار گیرد، خداوند آن را، [در قیامت برای حساب] می آورد؛ خداوند دقیق و آگاه است.

طبق این آیه، همه ما باید باور داشته باشیم که اعمال ما هر اندازه باشد و در هر مکانی باشد، در روز قیامت مورد محاسبه دقیق قرار می گیرد. در مورد اینکه «میزان» چیست و اعمال بندگان چگونه مورد محاسبه و سنجش قرار می گیرد، تفاسیر مختلفی موجود است^(۲) که به آنها اشاره می کنیم.

۱. سوره لقمان، آیه ۱۶.

۲. برای اطلاع بیشتر رجوع کنید به تفسیر المیزان، جلد ۸، صفحه ۱۰-۱۴.

۱. بعضی از مفسران گفته‌اند: مقصود از میزان در روز قیامت این است که خداوند متعال اعمال انسان را مؤثر در ملکات نفسانی او قرار می‌دهد و همین باعث توزین و محاسبه اعمال است.

۲. بعضی دیگر معتقدند: مقصود این است که از کارهای خوب و زشت انسان‌ها نشانه‌هایی ظاهر می‌گردد که همگان می‌بینند و به این ترتیب، سنجش و محاسبه صورت می‌گیرد.

۳. عده‌ای هم می‌گویند: اعمال و رفتار بندگان در قیامت تجسم پیدا می‌کند، (دارای شکل، حجم و وزن می‌شود) و به این صورت در ترازوی سنجش قرار می‌گیرد.

روایاتی که در زمینه محاسبه اعمال و کیفیت آن در روز قیامت وارد شده، بسیار است که به تعدادی از آنها اشاره می‌کنیم:

۱. جابر بن یزید جعفی^(۱) می‌گوید: حضرت امام باقر علیه السلام به من فرمودند: «یا جابر! إذا كان يوم القيامة جمع الله عز وجل الأولين والآخرين لفصل الخطاب دعي رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم ودعي أمير المؤمنين عليه السلام فيكسا رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم حلة خضراء تضيء ما بين المشرق والمغرب ويكسا علي عليه السلام مثلها ويكسا رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم حلة وردية تضيء لها ما بين المشرق والمغرب ويكسا علي عليه السلام مثلها ثم يصعدان

۱. جابر بن یزید جعفی از اصحاب جلیل القدر حضرت امام باقر علیه السلام است که خود او گفته است: «حدَّثني أبو جعفر عليه السلام تسعين ألف حديث لم أحدث بها أحداً»؛ حضرت امام باقر علیه السلام به من هزار حدیث آموختند که مجاز نبودم آن‌ها را برای کسی بازگو کنم. (بحار الأنوار، جلد ۲، صفحه ۶۹؛ خاتمه المستدرک، جلد ۴، صفحه ۲۰۴).

عندها ثم يدعى بنا فيدفع إلينا حساب النَّاسِ، فنحن والله! ندخل أهل الجنة الجنة وأهل النار النار، ثم يدعى بالتَّيَّيْنِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ فيقامون صَفَّين عند عرش الله عزَّ وجلَّ حتَّى نفرغ من حساب الناس فإذا دخل أهل الجنة الجنة وأهل النار النار، بعث ربَّ العزَّة عليّاً عَلَيْهِ السَّلَامُ فأنزلهم منازلهم من الجنة وزوَّجهم فعليّاً عَلَيْهِ السَّلَامُ والله الَّذي يزوِّج أهل الجنة في الجنة وما ذاك إلى أحد غيره كرامة من الله عزَّ ذكره وفضلاً فضله الله به ومن به عليه وهو والله! يدخل أهل النار النار وهو الَّذي يغلق على أهل الجنة إذا دخلوا فيها أبوابها لأنَّ أبواب الجنة إليه وأبواب النار إليه»^(۱).

ای جابر! چون روز رستاخیز فرا رسد خداوند عزوجل، اولین و آخرین را برای محاکمه نهایی گرد آورد و رسول خدا ﷺ و امیرالمؤمنین علیه السلام دعوت می شوند و به رسول خدا ﷺ جامه ای سبز می پوشانند که از مغرب تا مشرق را نورانی می کند و به پیکر علی علیه السلام هم مانند آن، جامه ای بپوشانند و به اندام رسول خدا ﷺ جامه ای از گُل بپوشانند که مشرق و مغرب از آن روشنی یابند و بر قامت علی علیه السلام نیز مانند آن را بپوشانند و پس از آن، آن دو را بالا برند و سپس ما را دعوت کنند و رسیدگی به حساب مردم را به ما واگذارند و به خدا سوگند! ما بهشتیان را به بهشت و دوزخیان را به دوزخ درمی آوریم و سپس پیامبران علیه السلام

۱. کافی، جلد ۸، صفحه ۱۵۹؛ بحار الأنوار، جلد ۷، صفحه ۳۳۷.

دعوت می‌شوند و آنها در دو صف نزد عرش الهی به صف می‌ایستند تا ما از حسابرسی مردم آسوده شویم و چون بهشتیان به بهشت و دوزخیان به دوزخ روند، رَبِّ الْعِزَّةِ عَلَیْهِ السَّلَامُ را بفرستد تا بهشتیان را به منزل خود داخل کند و همسران‌شان را به ازدواج ایشان در آورد و به خدا سوگند! عَلَیْهِ السَّلَامُ همان است که بهشتیان را تزویج کند و این کار کس دیگری جز ایشان نباشد. این کرامتی است که خداوند عزوجل به ایشان ارزانی داشته و فضیلتی است که خداوند به ایشان عنایت کرده و بر ایشان منت نهاده و به خدا قسم! او است که دوزخیان را به دوزخ در می‌آورد و درهای بهشت را به روی بهشتیان، آنگاه که وارد شوند، می‌بندد؛ زیرا درهای بهشت و دوزخ به ایشان سپرده شده است.

۲. این گونه روایات، از اهل سنت نیز نقل شده است. امام شافعی - فقیه و رئیس یکی از مذاهب اهل سنت - در خصوص جایگاه محبت امیرالمؤمنین عَلَیْهِ السَّلَامُ این‌گونه سروده است:

عَلِیُّ حَبِیْبُهُ جَنَّۃٌ قَسِیمُ النَّارِ وَالْجَنَّةِ
وَصِیُّ الْمَصْطَفَی حَقًّا إِمَامُ الْإِنْسِ وَالْجَنَّةِ^(۱).

دوستی عَلَیُّ السَّلَامُ سپر آتش دوزخ است. عَلَیُّ السَّلَامُ تقسیم‌کننده بهشت و جهنم و جانشین رسول اکرم ﷺ است. او امام برانس و جن است.

۱. ینابیع المودة، جلد ۱، صفحه ۲۵۴؛ شرح إحقاق الحق، جلد ۲۰، صفحه ۲۵۲.

۳. سماعة بن مهران می گوید:

«كنت قاعداً مع أبي الحسن الأول عليه السلام والناس في الطواف في جوف الليل، فقال: يا سماعة! إلينا إياب هذا الخلق وعلينا حسابهم فما كان لهم من ذنب بينهم وبين الله عز وجل حتمنا على الله في تركه لنا فأجابنا إلى ذلك وما كان بينهم وبين الناس استوهبناه منهم وأجابوا إلى ذلك وعوضهم الله عز وجل»^(۱).

من در خدمت حضرت امام کاظم عليه السلام نشسته بودم و مردم در دل شب، طواف [کعبه] می کردند. حضرت عليه السلام فرمودند: ای سماعة! کار این خلق به سوی ما باز می گردد و حساب آنها با ما است. هر چه گناه میان خود و خدا دارند [و حق الناس نیست] از خدا درخواست می کنیم که از آن چشم پوشد و خدا آن را از ما بپذیرد و هر چه گناه میان خود و بقیه مردم دارند [و حق الناس است] از صاحبان حق بخواهیم که ببخشند و از بدهکاران نادیده بگیرند و آنها هم بپذیرند و خداوند عزوجل به آنها عوض دهد.

۴. در زیارت جامعه کبیره که هنگام حضور در یکی از مشاهد مشرفه ائمه عليهم السلام خوانده می شود، آمده است:

«إياب الخلق إليكم وحسابهم عليكم»^(۲).

بازگشت خلق خدا به سوی شما است و حساب شان با شما است.

۱. بحار الأنوار، جلد ۸، صفحه ۵۷؛ کافی، جلد ۸، صفحه ۱۶۲؛ تفسیر صافی، جلد ۵، صفحه ۳۲۳؛ تفسیر نور الثقلین، جلد ۵، صفحه ۵۶۸.
۲. مفاتیح الجنان، زیارت جامعه کبیره.

۵. رسول خدا ﷺ می فرمایند:

«إذا كان يوم القيامة ولّينا حساب شيعتنا فمن كانت مظلمته فيما بينه وبين الله عز وجل حكماً فيها فأجابنا ومن كانت مظلمته فيما بينه وبين الناس استوهبناها فوهبت لنا ومن كانت مظلمته فيما كان بينه وبيننا كنّا أحقّ من عفا وصفح»^(۱).

چون روز قیامت فرا رسد، ما متصدی حساب شیعیان می گردیم، پس هر کس بدهی خدایی داشته باشد، ما داوری می کنیم و خدا هم می پذیرد و هر کس بدهی مردمی داشته باشد، ما طلب بخشش می کنیم و به ما بخشیده می شود و هر کس به ما بدهکار باشد، ما به عفو و گذشت سزاوارتریم.

۶. حضرت امام صادق علیه السلام می فرمایند:

«إذا كان يوم القيامة وكلّنا الله بحساب شيعتنا فما كان الله، سألنا الله أن يهبه لنا فهو لهم وما كان للآدميين، سألنا الله أن يعوّضهم بدله فهو لهم وما كان لنا فهو لهم ثمّ قرأ ﴿إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابَهُمْ * ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ﴾^(۲)»^(۳).

وقتی قیامت برپا شود، خداوند متعال اختیار حساب شیعیان ما را به ما می سپارد، پس آنچه مربوط به خدا است، از خدا درخواست

۱. بحار الأنوار، جلد ۸، صفحه ۴۰؛ عیون اخبار الرضا علیه السلام، جلد ۱، صفحه ۶۳.

۲. سورة غاشیه، آیه ۲۵-۲۶.

۳. بحار الأنوار، جلد ۷، صفحه ۲۶۴؛ تفسیر صافی، جلد ۵، صفحه ۳۲۳؛ تفسیر نور الثقلین، جلد ۵، صفحه ۵۶۸.

می‌کنیم به ما ببخشد و خداوند نیز می‌پذیرد و آنچه مربوط به مردم است، از خدا تقاضا می‌کنیم در مقابل حقی که دارند به ایشان عوض بدهد و خداوند نیز می‌پذیرد و آنچه مربوط به خود ما است، به ایشان می‌بخشیم، سپس این آیه را قرائت فرمودند: «به یقین بازگشت آنها به سوی ما است * و مسلماً حسابشان [نیز] با ما است».

۷. علی بن ابراهیم قمی از حضرت امام صادق علیه السلام روایت می‌کند که ایشان علیه السلام فرمودند:

«کُلُّ أُمَّةٍ يَحَاسِبُهَا إِمَامٌ زَمَانُهَا وَيَعْرِفُ الْأُئِمَّةَ عليهم السلام أَوْلِيَاءُتَهُمْ وَأَعْدَائَهُمْ بِسِمَاهُمْ وَهُوَ قَوْلُهُ ﴿عَلَى الْأَعْرَافِ رِجَالٌ يَعْرِفُونَ كُلًّا بِسِمَاهُمْ﴾»^(۱)

وهم الأئمة عليهم السلام»^(۲).

محاسبه اعمال هرامتی با امام زمان آن امت خواهد بود و ائمه عليهم السلام دوستان و دشمنان شان را از روی چهره آنان خواهند شناخت و این همان کلام خداوند متعال است که می‌فرماید: «بر اعراف مردانی هستند که هر یک از آن دو (بهشتیان و دوزخیان) را از چهره شان می‌شناسند و آنها همان ائمه عليهم السلام هستند.

روایاتی که ذکر گردید بر این مطلب دلالت می‌کنند که حساب اعمال بندگان در روز قیامت، با اهل بیت عليهم السلام خواهد بود. هیچ منافاتی بین این گونه روایات و

۱. سورة اعراف، آیه ۴۶.

۲. تفسیر قمی، جلد ۲، صفحه ۳۸۴؛ بحار الأنوار، جلد ۸، صفحه ۳۳۹؛ تفسیر صافی، جلد ۲، صفحه ۱۹۹.

آیاتی که محاسبه اعمال را مخصوص خداوند متعال می‌دانند، وجود ندارد.

خداوند متعال می‌فرماید:

﴿إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابَهُمْ * ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ﴾^(۱).

به یقین بازگشت آنها به سوی ما است * و مسلماً حسابشان [نیز] با ما است.

چرا که محاسبه اعمال در روز قیامت توسط اهل بیت علیهم‌السلام به اذن و خواست خداوند متعال است و او محاسبه کننده واقعی است؛ چنانچه در مورد مسئله قبض روح می‌فرماید:

﴿اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنْفُسَ حِينَ مَوْتِهَا﴾^(۲).

خداوند ارواح را هنگام مرگ، قبض می‌کند.

در جای دیگر می‌فرماید:

﴿قُلْ يَتَوَفَّاكُم مَّلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ﴾^(۳).

بگو: فرشته مرگ که بر شما مأمور شده، [روح] شما را می‌گیرد.

در اینجا هم منافاتی بین این دو آیه نیست؛ چرا که قبض ارواح توسط ملائکه هم به اذن و اراده خدای تبارک و تعالی صورت می‌گیرد. مسئله شفاعت نیز در یک جا منحصر در ذات اقدس الهی قرار داده شده است؛ خداوند متعال می‌فرماید:

۱. سورة غاشیه، آیه ۲۵-۲۶.

۲. سورة زمر، آیه ۴۲.

۳. سورة سجده، آیه ۱۱.

﴿قُلْ لِلَّهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعاً﴾^(۱).

بگو: تمام شفاعت از آن خدا است.

در جای دیگر فرموده است:

﴿مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾^(۲)

کیست که نزد او جز به فرمان او شفاعت کند؟!

پس افرادی وجود دارند که به اذن و مشیت خداوند متعال، دارای مقام شفاعت هستند.

هدایت بندگان نیز در یکجا مختص به خواست و اراده خداوند متعال قرار

گرفته؛ چنانچه خداوند متعال خطاب به پیامبر اکرم ﷺ می‌فرماید:

﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾^(۳).

تو نمی‌توانی کسی را که دوست داری هدایت کنی؛ ولی خداوند

هر کس را که بخواهد هدایت می‌کند.

در جای دیگری پیامبر گرامی اسلام ﷺ را هادی و هدایت کننده معرفی

می‌فرماید:

﴿إِنَّكَ لَتَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾^(۴).

و تو مسلماً به راه راست هدایت می‌کنی.

بین این گونه از آیات، هیچ منافاتی وجود ندارد؛ چرا که محاسبه کننده، ممیت

۱. سورة زمر، آیه ۴۴.

۲. سورة بقره، آیه ۲۵۵.

۳. سورة قصص، آیه ۵۶.

۴. سورة شوری، آیه ۵۲.

(میراننده)، شفیع و هادی (هدایت کننده) خداوند متعال است و اگر این مقامها برای کس دیگری قرار داده شده، به خواست و اراده او است.

پاسخ به یک شبهه

هر انسانی مدّت محدودی عمر دارد و اعمال و کردار او به همین مدت زندگانی او در دنیا محدود می‌شود. شبهه‌ای که بعضی در اینجا مطرح کرده‌اند، این است که اگر کسی در طول عمر خود نیکوکار باشد، باید به همان اندازه پاداش داده شود و اگر هم گناهکار باشد، باید به همان مقدار عقاب و عذاب ببیند و در این زمینه به آیاتی از قرآن استناد می‌کنند:

خداوند متعال می‌فرماید:

﴿وَجَزَاء سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِّثْلُهَا﴾^(۱).

کیفر بدی، مجازاتی است همانند آن.

این عده، آیاتی را که اطاعت یا عصیان خدا و رسول ﷺ را موجب خلود در بهشت یا جهنم می‌شمردند، با انصاف متناقض می‌دانند.

خداوند متعال می‌فرماید:

﴿وَمَنْ يَعِصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُّهِينٌ﴾^(۲).

و آن کس که از خدا و پیامبرش نافرمانی کند و از مرزهای او

۱. همان، آیه ۴۰.

۲. سوره نساء، آیه ۱۴.

تجاوز نماید، او را در آتشی وارد می‌کند که جاودانه در آن خواهد ماند.

﴿وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا﴾^(۱).

و هر کس خدا و پیامبرش را اطاعت کند [و قوانین او را محترم بشمرد] خداوند وی را در باغ‌هایی از بهشت وارد می‌کند که همواره آب از زیر درختانش جاری است [و] جاودانه در آن می‌ماند.

۱۵

این شبهه را می‌توان با روایتی از حضرت امام صادق علیه السلام پاسخ داد. ایشان علیه السلام می‌فرمایند:

«إِنَّ اللَّهَ يَحْشُرُ النَّاسَ عَلَى نِيَّاتِهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»^(۲).

خداوند متعال در روز قیامت، مردم را براساس نیت‌ها و انگیزه‌های‌شان محشور می‌کند.

بنابر این، محاسبه‌ای که خداوند متعال براساس آن پاداش می‌دهد یا عقاب می‌کند، براساس همان نیت و مقاصد انسان است که در روح و روان و فکر و اندیشه‌اش اثر گذاشته است.

۱. همان، آیه ۱۳.

۲. بحار الأنوار، جلد ۶۷، صفحه ۲۰۹؛ کافی، جلد ۵، صفحه ۲۰؛ از منابع اهل سنت: مسند احمد، جلد ۲، صفحه ۳۹۲؛ سنن ابن ماجه، جلد ۲، صفحه ۱۴۱۴؛ كنز العمال، جلد ۳، صفحه ۴۲۰. (البته این روایت در منابع اهل سنت از رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم نقل شده است).

از همین رو، داستان‌های فراوانی در تاریخ اسلام مشاهده می‌گردد که بهشت را در گرو ایمان واقعی - هر چند در مدّت کوتاهی - می‌دانند؛ چنان‌که در عصر رسول خدا ﷺ افرادی شهادتین را بر زبان جاری می‌کردند، سپس در جبهه نبرد حاضر شده، به شهادت می‌رسیدند یا بر اثر کوهلوت سن از دنیا می‌رفتند و پیامبر خدا ﷺ آن‌ها را اهل بهشت معرفی می‌کردند.

دوستی و دشمنی برای خدا

یکی از کارهایی که در معارف اسلامی به آن تأکید شده است، دوستی و دشمنی برای خدا است، به این معنا که به خاطر خدا با افرادی دوستی کنیم و به همین دلیل نیز با برخی دشمن باشیم. در این زمینه روایت ذیل بسیار گویا می‌باشد.

رُوی أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَالَ لِمُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ: «هَلْ عَمِلْتَ لِي عَمَلًا؟» قَالَ: صَلَّيْتُ لَكَ وَصَمْتُ وَتَصَدَّقْتُ وَذَكَرْتُ لَكَ. قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: وَأَمَّا الصَّلَاةُ فَلَكَ بَرَهَانٌ وَالصَّوْمُ جَنَّةٌ وَالصَّدَقَةُ ظِلٌّ وَالذِّكْرُ نُورٌ، فَأَيُّ عَمَلٍ عَمِلْتَ لِي؟! قَالَ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ: دَلَّنِي عَلَى الْعَمَلِ الَّذِي هُوَ لَكَ. قَالَ: يَا مُوسَى! هَلْ وَالَيْتَ لِي وَلِيًّا وَهَلْ عَادَيْتَ لِي عَدُوًّا قَطُّ؟ فَعَلِمَ مُوسَى أَنَّ أَفْضَلَ الْأَعْمَالِ، الْحُبُّ فِي اللَّهِ وَالْبُغْضُ فِي اللَّهِ»^(۱).

خداوند متعال به موسی علیه السلام فرمود: آیا برای من کاری کرده‌ای؟ گفت: آری! برایت نماز گزارده‌ام، روزه گرفته‌ام، صدقه داده‌ام و ذکر تو را گفته‌ام. خداوند متعال فرمود: ای موسی! نماز دلیل

۱. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۲۵۳؛ مستدرک الوسائل، جلد ۱۲، صفحه ۲۲۰.

ایمان و اسلام تو است، روزه هم تو را (از آتش جهنم) نگه می‌دارد، صدقه تو را در سایه خود حفظ می‌کند، ذکر هم برای تو نور می‌آورد، پس کدام عمل را برای من به جای آورده‌ای؟! موسی گفت: مرا به آن عمل که برای تو است، راهنمایی فرما. خداوند متعال فرمود: ای موسی! آیا یکی از دوستان مرا به خاطر من، دوست گرفته‌ای یا یکی از دشمنان مرا به خاطر من، دشمن داشته‌ای؟ در این هنگام موسی عَلَيْهِ السَّلَام متوجه شد که بهترین اعمال نزد خداوند، محبت برای خدا و دشمنی برای خدا است.

طبق روایت فوق، برترین اعمال نزد خداوند، دوستی و دشمنی به خاطر خداوند است؛ ولی سؤال این است: چه کسانی را به خاطر خداوند دوست داشته باشیم یا با چه کسانی به خاطر خداوند دشمنی بورزیم؟ پاسخ سؤال را باید در قرآن جستجو کنیم؛ خداوند متعال در قرآن کریم به پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ توصیه می‌کند:

﴿قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى﴾^(۱).

بگو: من هیچ پاداشی از شما بر رسالتم درخواست نمی‌کنم، جز دوست داشتن نزدیکانم (اهل بیت).

خداوند متعال در آیه دیگر می‌فرماید:

﴿قُلْ مَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ﴾^(۲).

۱. سوره شوری، آیه ۲۳.

۲. سوره سباء، آیه ۴۷.

بگو: هر اجر و پاداشی از شما خواسته‌ام برای خود شما است؛

اجر من تنها بر خداوند است و او بر همه چیز گواه است!

بنابر این، بهترین اعمال نزد خداوند متعال، دوستی و محبت اهل بیت عصمت و طهارت علیهم‌السلام و دشمنی با دشمنان ایشان علیهم‌السلام است. در این میان، محبت و دوستی اباعبدالله علیه‌السلام از اهمیت بالایی برخوردار است؛ زیرا سیدالشهدا علیه‌السلام تمام وجود و هستی خود را در راه خداوند، نجات بشر و هدایت انسان‌ها در طبق اخلاص گذاشتند و خود را فدا نمودند. در زیارت اربعین آمده است:

«وَبَدَلَ مُهْجَتَهُ فِيكَ لِيَسْتَنْقِذَ عِبَادَكَ مِنَ الْجَهَالَةِ، وَخَيْرَةَ الضَّلَالَةِ»^(۱).

خون قلب خود را در راه تو نثار کرد تا بندگان را از نادانی و سرگردانی گمراهی برهاند.

واژه «مُهْجَة» به خونی اطلاق می‌شود که درون قلب در گردش است^(۲)؛ یعنی اباعبدالله علیه‌السلام خون پاکیزه قلب خود و تمام هستی و حیات خویش را نثار خداوند نمودند.

ثواب گریه بر حضرت اباعبدالله الحسین علیه‌السلام

در زمینه اجر و ثواب گریه و گریاندن بر مصیبت‌های حضرت سیدالشهدا علیه‌السلام روایات فراوانی از معصومین علیهم‌السلام ذکر شده است. تعدادی از آنها عبارتند از:

۱. مفاتیح الجنان، زیارت اربعین.

۲. لسان العرب، جلد ۲، صفحه ۳۷۰.

١. مسمع (از ياران حضرت امام صادق عليه السلام) می گوید :

« قال لي أبو عبد الله عليه السلام : يا مسمع ! أنت من أهل العراق أما تأتي قبر الحسين عليه السلام ؟ قلت : لا ، أنا رجل مشهور عند أهل البصرة وعندنا من يتبع هوى هذا الخليفة وعدونا كثير من أهل القبائل من النصاب وغيرهم ولست آمنهم أن يرفعوا حالي عند ولد سليمان فيمثلون بي قال لي : أفما تذكر ما صنع به ؟ قلت : نعم قال : فتجزع ؟ قلت : إي والله ! وأستعبر لذلك حتى يرى أهلي أثر ذلك علي فأمتنع من الطعام حتى يستبين ذلك في وجهي ، قال : رحم الله دمعك . أما إنك من الذين يعدون من أهل الجزع لنا والذين يفرحون لفرحنا ويحزنون لحزننا ويخافون لخوفنا ويأمنون إذا أمنا أما إنك ستري عند موتك حضور آبائي لك ووصيتهم ملك الموت بك وما يلقونك به من البشارة أفضل والملك الموت أرق عليك وأشد رحمة لك من الأم الشفيقة علي ولدها . قال : ثم استعبر واستعبرت معه فقال : الحمد لله الذي فضلنا على خلقه بالرحمة وخصنا أهل البيت بالرحمة . يا مسمع ! إن الأرض والسماء لتبكي منذ قتل أمير المؤمنين عليه السلام رحمة لنا وما بكى لنا من الملائكة أكثر . وما رقات دموع الملائكة منذ قتلنا وما بكى أحد رحمة لنا ولما لقينا إلا رحمة الله قبل أن تخرج الدمة من عينه فإذا سالت دموعه على خده فلو أن قطرة من دموعه سقطت في جهنم لأطفأت حرها حتى لا يوجد لها حر وإن الموجد لنا قلبه ليفرح يوم يرانا عند موته فرحة لا تزال تلك الفرحة في قلبه حتى يرد علينا

الحوض... وإنَّ على الكوثر أمير المؤمنين عليه السلام وفي يده عصاً من عوسج، يحطم بها أعداءنا فيقول الرجل منهم: إنِّي أشهد الشهادتين، فيقول عليه السلام: انطلق إلى إمامك فلان فاسأله أن يشفع لك فيقول تبرأ منِّي إمامي الذي تذكره، فيقول عليه السلام: ارجع إلى ورائك، فقل للذي كنت تتولاه وتقدمه على الخلق، فاسأله إذا كان خير الخلق عندك أن يشفع لك فإنَّ خير الخلق من يشفع [حقيقاً أن لا يردَّ إذا شفع] فيقول: إنِّي أهلك عطشاً فيقول له: زادك الله ظمأً وزادك الله عطشاً»^(۱).

حضرت ابو عبدالله عليه السلام به من فرمودند: ای مسمع! تواز اهل عراق هستی، آیا به زیارت قبر حسین عليه السلام می روی؟ عرض کردم: خیر! من نزد اهل بصره مردی مشهور هستم و نزد ما کسانی هستند که خواسته این خلیفه را طالب بوده و دشمنان ما از گروه ناصبی ها و غیر ایشان بسیار هستند و من در امان نیستم از اینکه حال من را نزد پسر سلیمان گزارش کنند؛ در نتیجه او با من کاری کند که عبرت دیگران گردد. حضرت عليه السلام به من فرمودند: آیا یاد می کنی مصایبی را که برای آن جناب عليه السلام به وجود آورند و آزار و اذیت هایی که به ایشان روا داشتند؟ عرض کردم: بلی! حضرت عليه السلام فرمودند: آیا به جزع و فزع می آیی؟ عرض کردم: بلی، به خدا سوگند! و به خاطر یاد کردن مصایب آن بزرگوار چنان غمگین و حزین می شوم که اهل و عیالم اثر آن را در من

۱. بحار الأنوار، جلد ۴۴، صفحه ۲۸۹؛ کامل الزیارات، صفحه ۲۰۳.

مشاهده می کنند و چنان حال دگرگون می شود که از خوردن طعام و غذا امتناع می کنم و به وضوح علایم حزن و اندوه در صورتم نمایان می گردد. حضرت علیه السلام فرمودند: خدا رحمت کند اشک های تو را (یعنی خدا به واسطه این اشک ها تو را رحمت نماید)! بدان قطعاً تو از کسانی محسوب می شوی که به خاطر ما جزع نموده و به واسطه سرور و فرح ما مسرور گشته و به خاطر حزن ما محزون گردیده و به جهت خوف ما خائف بوده و هنگام مأمون بودن ما در امان هستند، توجّه داشته باش حتماً و بزودی هنگام مرگ اجدادم را بالای سرت خواهی دید که به ملک الموت سفارش تو را خواهند نمود و بشارتی که به تو خواهند داد برتر و بالاتر از هر چیزی است و خواهی دید که ملک الموت از مادر مهربان به فرزندش بر تو مهربان تر و رحیم تر خواهد بود. مسمع می گوید: سپس حضرت علیه السلام گریستند و اشک های مبارک شان جاری شد و من نیز با آن جناب علیه السلام اشک ریختم، پس از آن حضرت علیه السلام فرمودند: خدا را شکر که ما را بر خلق اش به رحمت برتری داد و ما اهل بیت علیهم السلام را به رحمت اختصاص داد. ای مسمع! از هنگامی که امیرالمؤمنین علیه السلام شهید شدند، زمین و آسمان بر ما ترحم نموده، می گریند و ملائکه برای ما گریه بیشتری کردند. گریه ملائکه برای ما از موقعی که مردان ما شهید شدند پایان نیافته است. توجّه داشته باش! احدی به خاطر ترحم به ما و

به جهت مصایبی که بر ما وارد شده گریه نمی‌کند، مگر آن که قبل از آمدن اشک از چشم‌اش حق تعالی او را رحمت خواهد نمود و وقتی اشک‌ها برگونه هایش جاری گشت، اگر یک قطره از آنها در جهنّم بیفتد، حرارت و آتش آن را خاموش و آرام می‌کند که دیگر برای آن حرارتی پیدا نمی‌شود. و کسی که قلب‌اش به خاطر ما دردناک شود، در روزی که موت و مرگ‌اش فرا برسد و ما را مشاهده نماید، سرور و نشاطی برایش پیدا شود که پیوسته این سرور در او هست تا در کنار حوض بر ما وارد گردد... بر بالای حوض کوثر امیرالمؤمنین علیه السلام ایستاده و در دست مبارکش عصایی از گیاه عوسج بوده که با آن دشمنان ما را منکوب و مضروب می‌سازند. یکی از آن دشمنان محضر مبارکش عرض می‌کند: من شهادتین می‌گویم. حضرت علیه السلام می‌فرمایند: نزد امام خود فلاّنی برو و از او بخواه که تو را شفاعت کند. آن شخص می‌گوید: امام من که نام‌اش را بردید، از من تبرّی می‌جوید. حضرت علیه السلام می‌فرمایند: به پشت خود برگرد و از کسی که دوست‌اش می‌داشتی و بر خلائق مقدم‌اش می‌نمودی، طلب شفاعت کن زیرا بهترین خلق نزد تو باید شفاعت‌ات را بکند چه آنکه بهترین مخلوقات کسی است که شفیع دیگران باشد. سپس آن شخص می‌گوید: از تشنگی مُردم، حضرت علیه السلام به او می‌فرمایند: خداوند تو را تشنه‌تر و عطش‌ات را زیادتر کند.

بنابر روایت فوق، کسی که بر جسارت‌ها، ظلم‌ها و مصیبت‌هایی که بر وجود

مبارک اباعبدالله علیه السلام و اهل و عیال و فرزندان و یاران ایشان وارد آمد، گریه کند و اشک بریزد، پاداش‌های زیر در انتظار او است:

۱. از جهنم نجات یافته؛ به بهشت وارد خواهد شد.
۲. هنگام مرگ به سبب دیدار اهل بیت علیهم السلام مسرور خواهد شد.
۳. روز قیامت از دستان مبارک امیرمؤمنان علیه السلام از آب کوثر سیراب خواهد شد.

در مقابل، کسانی که خود را از محبت اهل بیت علیهم السلام محروم نمودند و از دشمنان آنان علیهم السلام پیروی کردند، از شفاعت اهل بیت علیهم السلام بهره‌ای نخواهند برد؛ زیرا برای شفاعت به امامان خود ارجاع داده می‌شوند و آنها در پاسخ می‌گویند: از دست ما کاری بر نمی‌آید؛ چنانکه قرآن کریم در مورد شیطان و گناهکارانی که از وسوسه‌های او پیروی کرده‌اند، می‌فرماید:

﴿كَمْثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ﴾^(۱).

کار آنها، همچون شیطان است که به انسان گفت: کافر شو [تا مشکلات تو را حل کنم] اما هنگامی که کافر شدند، گفت: من از تو بیزارم، من از خداوندی که پروردگار عالمیان است بیم دارم.

۲. در روایت دیگری عبدالله بن بکیر از حضرت امام صادق علیه السلام پرسید:
- «یا بن رسول الله! لو نیش قبر الحسین بن علی علیه السلام هل کان یصاب فی قبره شیء؟ فقال: یا ابن بکیر! ما أعظم مسائلک إنَّ الحسین علیه السلام مع

۱. سوره حشر، آیه ۱۶.

أبيه وأمه وأخيه في منزل رسول الله ﷺ ومعه يرزقون ويحبرون
وإنه لعن يمين العرش متعلق به يقول: «يارب أنجز لي ما وعدتني»
وإنه لينظر إلى زواره وإنه أعرف بهم وبأسمائهم وأسماء آبائهم وما
في رحالهم من أحدهم بولده وإنه لينظر إلى من يبكيه فيستغفر له
ويسأل أباه الاستغفار له ويقول: «أيُّها الباكي لو علمت ما أعدَّ الله لك؛
لفرحت أكثر مما حزنت» وإنه ليستغفر له من كلِّ ذنبٍ وخطيئة^(۱).

عرض کردم: ای پسر رسول خدا ﷺ! اگر قبر حضرت حسین
بن علی علیه السلام نبش شود، در قبر به چیزی برخورد می‌شود؟
حضرت علیه السلام در جواب فرمودند: چه قدر سؤال بزرگی کردی!
حضرت امام حسین علیه السلام با پدر و مادر و برادر بزرگوارشان علیه السلام
در منزل رسول خدا ﷺ هستند و جملگی، از روزی خدا
بهره‌مند می‌شوند و حضرت امام حسین علیه السلام در سمت راست، به
درگاه الهی عرض می‌کنند: آنچه به من وعده دادی روانما؛ و آن
حضرت علیه السلام به زوار خود می‌نگرد و به آنها و به نام‌های‌شان و
نام‌های پدران‌شان و آنچه در بارشان وجود دارد، آشنا و آگاه‌تر از
ایشان به فرزندشان است و نیز آن جناب به گریه کنندگانش نظر
کرده، برای آنها طلب آمرزش می‌نماید و از پدر بزرگوارش برای
آنان طلب استغفار می‌کند و به کسانی که برای ایشان علیه السلام گریه
کرده‌اند، می‌فرماید: ای کسی که گریه می‌کنی! اگر بدانی خداوند

۱. کامل الزیارات، صفحه ۲۰۶؛ بحار الأنوار، جلد ۴۴، صفحه ۲۹۲.

برای تو چه پاداش و اجری آماده نموده است، مسلماً سرور و شادی تو بیشتر از حزن و اندوهات می‌گردد و این حتمی است که حضرت علیه السلام برای تمام گناهان و لغزش‌های او طلب‌آمزش می‌نمایند.

طبق روایت فوق، ثمره عشق ورزیدن و اشک ریختن در مصیبت اباعبدالله علیه السلام، سرور و شادی است که برای عزاداران و محبتان حضرت علیه السلام در آخرت به دست خواهد آمد.

شاهد بر این مدعا، سرور و شادی یاران حضرت اباعبدالله الحسین علیه السلام در شب عاشورا است. روایت شده است که بریر بن خضیر همدانی و عبدالرحمن بن عبدربه انصاری، پشت خیمه منتظر بودند که بعد از حضرت امام حسین علیه السلام به تنظیم اقدام کنند، در این هنگام بریر با عبدالرحمن شروع به مزاح نمود. عبدالرحمن گفت: «ای بریر! آیا می‌خندی؟ اکنون موقع خنده و جای گفتن سخنان خنده‌آمیز است؟» بریر گفت: «طایفه من می‌دانند که من شوخی و مزاح را در جوانی و پیری دوست نداشته‌ام، ولیکن به خاطر خوشحالی ای که از وصال به شهادت دارم، این عمل را انجام می‌دهم. به خدا قسم! چیزی نمانده است تا با شمشیر خود با این جمعیت رو به رو شویم و ساعتی با آنها بجنگیم و سپس دست بر گردن حوریان بهشتی اندازیم^(۱).

۳. «أبي عمارة المنشد عن أبي عبد الله عليه السلام قال: قال لي: يا أبا عمارة! أنشدني في الحسين عليه السلام. قال: فأنشدته فبكي، ثم أنشدته فبكي،

۱. اللهوف في قتلى الطفوف، صفحه ۵۸.

ثم أنشدته ، فبکی قال : فوالله ! ما زلت أنشده ويبکی حتی سمعت البكاء من الدّار ، فقال لي : يا أبا عماره ! من أنشد في الحسين عليه السلام شعراً فأبکی خمسين ، فله الجنّة ومن أنشد في الحسين عليه السلام شعراً فأبکی أربعين ، فله الجنّة ومن أنشد في الحسين عليه السلام شعراً فأبکی ثلاثين ، فله الجنّة ومن أنشد في الحسين عليه السلام شعراً فأبکی عشرين . فله الجنّة ومن أنشد في الحسين عليه السلام شعراً فأبکی عشرة ، فله الجنّة ومن أنشد في الحسين عليه السلام شعراً فأبکی واحداً ، فله الجنّة ومن أنشد في الحسين عليه السلام شعراً فأبکی ، فله الجنّة ومن أنشد في الحسين عليه السلام شعراً فتباکی ، فله الجنّة»^(۱).

ابی عماره ی شاعر می گوید ، حضرت امام صادق علیه السلام به من فرمودند : ای ابو عماره ! شعری در مرثیه حضرت امام حسین علیه السلام برایم بخوان . ابو عماره می گوید : برای آن حضرت شعر خواندم و ایشان گریستند ، پس آن حضرت گریست ، دوباره خواندم ، باز آن جناب علیه السلام گریه کردند و بعد از آن باز خواندم و آن حضرت علیه السلام گریستند . ابو عماره می گوید : به خدا قسم ! پیوسته شعر می خواندم و آن جناب علیه السلام گریه می کردند تا جایی که صدای گریه از منزل به گوشم رسید . پس حضرت علیه السلام به من فرمودند : ای ابو عماره ! کسی که در مصیبت حضرت امام حسین علیه السلام شعری

۱. کامل الزیارات ، صفحه ۱۰۵ ؛ بحار الأنوار ، جلد ۴۴ ، صفحه ۲۸۲ ؛ أمالی (صدوق) ، صفحه ۱۴۱ ؛ ثواب الأعمال و عقاب الأعمال ، صفحه ۸۴ .

بخواند، سپس پنجاه نفر را بگیراند، بهشت برای او است و کسی که در مرثیه‌ی حضرت امام حسین علیه السلام شعری بخواند و چهل نفر را بگیراند، بهشت برای او است و کسی که در مصیبت حضرت امام حسین علیه السلام شعری بخواند و سی نفر را بگیراند، بهشت برای او است و کسی که در مرثیه‌ی حضرت امام حسین علیه السلام شعری بخواند و بیست نفر را بگیراند، بهشت برای او است و کسی که در مصیبت حضرت امام حسین علیه السلام شعری بخواند و ده نفر را بگیراند، بهشت برای او است و کسی که در مصیبت حضرت امام حسین علیه السلام شعری بخواند و خودش بگیرد، بهشت برای او است و کسی که در مرثیه حضرت امام حسین علیه السلام شعری بخواند و یک نفر را بگیراند، بهشت برای او است و کسی که در مرثیه حضرت امام حسین علیه السلام شعری بخواند و برگریه وانمود کند، بهشت برای او است.

۴. حضرت امام صادق علیه السلام فرمودند:

«لِكُلِّ شَيْءٍ ثَوَابٌ إِلَّا الدَّمْعَةَ فِينَا»^(۱).

برای هر عملی ثواب مشخصی وجود دارد مگر گریه کردن برای ما.

۵. حضرت امام صادق علیه السلام به «فضیل» فرمودند:

«تجلسون و تحدّثون؟ قال: نعم! جلعت فداك - قال: إنَّ تلك المجالس أحبّها فأحيوا أمرنا يا فضيل! فرحم الله من أحيّا أمرنا، يا فضيل! من ذكرنا أو ذكرنا عنده، فخرج من عينه مثل جناح الذباب،

۱. کامل الزیارات، صفحه ۱۰۶؛ بحار الأنوار، جلد ۴۴، صفحه ۲۸۷ (با اندکی تفاوت).

غفر الله له ذنوبه ، ولو كانت أكثر من زبد البحر»^(۱) .

آیا شما می‌نشینید و [در مورد فضایل و معارف ما] گفتگو می‌کنید؟ گفت: آری، فدایت شوم! فرمود: این گونه مجالس را دوست دارم، ای فضیل! امر دین ما را زنده کنید، -خدا رحمت کند هر که امر ما را زنده می‌کند- ای فضیل! هر کسی نام ما را ببرد یا نام ما نزد او برده شود و به قدر بال مگس از چشمان او اشک ریخته شود، خداوند تمامی گناهان او را گرچه بیش از کف دریا باشد، می‌بخشد.

نکته مهمی که در روایت فوق وجود دارد؛ دعای حضرت امام صادق علیه السلام درباره کسانی است که امر اهل بیت علیهم السلام را احیا می‌کنند. حضرت علیه السلام می‌فرمایند:

« رحم الله من أحيا أمرنا ».

خداوند رحمت کند کسی را که امر ما را به پا دارد!

دعای معصوم علیه السلام با دعا‌های افراد دیگر، بسیار متفاوت است؛ زیرا همه عالم و هستی در دست قدرت آنان علیهم السلام قرار دارد و از فرمان‌شان اطاعت می‌کنند.

دعای معصوم علیه السلام همیشه مورد اجابت خداوند قرار می‌گیرد و یکی از شاخصه‌های امامت، مستجاب الدعوه بودن ایشان علیهم السلام است.

از حضرت امام رضا علیه السلام پرسیدند: امام معصوم علیه السلام توسط چه نشانه‌هایی شناخته می‌شود؟ حضرت علیه السلام فرمودند:

« بالنص وإجابة الدعوة »^(۲) .

۱. بحار الأنوار، جلد ۴۴، صفحه ۲۸۲ و جلد ۷۱، صفحه ۳۵۱.

۲. بحار الأنوار، جلد ۲۵، صفحه ۱۳۴؛ عیون أخبار الرضا علیه السلام، جلد ۲، صفحه ۲۰۰.

با تصریح امام پیشین و همچنین مستجاب شدن دعایش .

بنابراین، دعای حضرت امام صادق علیه السلام نیز دربارهٔ کسانی که در به پاداشتن اهداف و خواسته‌های بلند و ارزشمند معصومین علیهم السلام، از هیچ تلاشی فروگذار نمی‌کنند، مورد اجابت درگاه باری تعالی است. جملهٔ «رحم الله» شبیه این آیه قرآن کریم در حتمی بودن وقوع آن است. خداوند متعال می‌فرماید:

﴿إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ﴾^(۱).

هنگامی که واقعهٔ عظیم (قیامت) واقع شود.

همان‌گونه که وقوع قیامت، به صورت صیغهٔ ماضی آمده، جملهٔ «رحم الله» نیز به صیغه ماضی آمده و معنی‌اش این است: خداوند رحم کرده و مسلماً این دعا مستجاب است.

۶. حضرت امام صادق علیه السلام فرمودند:

«ما من باکِ یبکیه إلاّ وقد وصل فاطمة علیها السلام وأسعدها علیه ووصل رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم وأدّی حقنا»^(۲).

هیچ کسی برای حضرت امام حسین علیه السلام گریه نمی‌کند مگر اینکه با حضرت فاطمه علیها السلام و با پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم اتصال و ارتباط برقرار کرده و حق ما را ادا نموده است.

گریه بر حضرت سیدالشهدا علیه السلام و اقامه‌ی عزای ایشان علیهم السلام و همچنین گریاندن دیگران و فراهم آوردن مقدمات و اسباب مجالس ذکر فضائل اهل بیت

۱. سورهٔ واقعه، آیه ۱.

۲. کامل الزیارات، صفحه ۸۱؛ بحار الأنوار، جلد ۴۵، صفحه ۲۵۷.

عصمت و طهارت علیه السلام و نورانی کردن دل‌های مردم به سبب ذکر مصیبت و فضائل اهل بیت علیهم السلام، ادا کردن و به پا داشتن حق رسول الله و فاطمه زهرا علیهما السلام و صله و ارتباط با آنان است. در مورد هیچ کدام از واجبات شرعی، این بیان وجود ندارد که اگر آن واجب شرعی انجام شود، معادل احقاق حق اهل بیت علیهم السلام است. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در مورد حق بندگی خداوند می‌فرمایند:

« ما عبدناك حقَّ عبادتك »^(۱).

پروردگارا! آن عبادت و اطاعتی که در شأن تو است، قادر به انجام آن نیستیم و در به جا آوردن بندگی تو ناتوانیم.

ولی گریه بر سیدالشهدا علیه السلام و اشک ریختن بر مصائب ایشان علیهم السلام با به جا آوردن حق پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و خاندان ایشان صلی الله علیه و آله و سلم مساوی است.

سرمایه‌ای گران قیمت

دوست داشتن و محبت حضرت امام حسین علیه السلام سرمایه‌ای گران قیمت و هدیه‌ای الهی است. محبت حضرت سیدالشهدا علیه السلام و اقامه‌ی عزای ایشان علیه السلام رمز دوام و بقای دین و رمز توحید، الوهیت، ربوبیت و سر استواری پرچم فضائل و کرامت‌های انسانی است.

پاداش عزاداری برای سیدالشهدا علیه السلام محبت ایشان علیه السلام است. در روز قیامت نور محبت اهل بیت علیهم السلام بر پیشانی عزاداران پرتو افشان خواهد بود و آنان را از ظلمت‌ها و وحشت حشر رهانیده، و به سوی بهشت برین رهنمون خواهد شد.

۱. بحار الأنوار، جلد ۶۸، صفحه ۲۰۷.

حضرت امام صادق علیه السلام می‌فرمایند:

من أراد الله به الخير قذف في قلبه حب الحسين عليه السلام وحب زیارته
ومن أراد الله به السوء قذف في قلبه بغض الحسين و بغض
زیارته ^(۱).

کسی که خداوند خیر را برای او اراده کرده باشد، محبت حضرت
امام حسین علیه السلام و زیارت ایشان را در قلب اش می‌اندازد و کسی که
خداوند سوء و بدی را برایش بخواهد، بغض حضرت امام
حسین علیه السلام و زیارت ایشان علیه السلام را در دل اش قرار می‌دهد.

۳۱

هر چند چندین قرن از واقعه‌ی عاشورا گذشته و دست ما از دامان
سیدالشهدا علیه السلام کوتاه است، اما برای اثبات عشق خود به سیدالشهدا و خاندان
پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم، دوباره پرچم عزای حضرت امام حسین علیه السلام را بلند کرده، با اجتماع
در هیئت‌های مذهبی و رونق بخشیدن به مجلس روضه اباعبدالله علیه السلام و سیاه
پوش کردن مساجد و خیابان‌های شهر، به استقبال ماه محرم خواهیم رفت.

چراغ هدایت تا قیامت

قیام حضرت سیدالشهدا علیه السلام به اراده خداوند، تا ابد در تاریخ زنده خواهد ماند
و محبت ایشان علیه السلام در دل محبتان و دوستداران و عزاداران تا قیامت شعله ور
گشته، مایه‌ی روشنایی و هدایت بشر خواهد بود.

۱. کامل‌الزیارات، صفحه ۱۴۲؛ بحارالأنوار، جلد ۹۸، صفحه ۷۶؛ وسائل الشیعة، جلد ۱۰،
صفحه ۲۸۸.

حضرت زینب علیها السلام دربارهٔ بقا و دوام نام حضرت امام حسین علیه السلام و نهضت عاشورا در مجلس یزید فرمودند:

«وَلِيَجْتَهِدَنَّ أُمَّةُ الْكُفْرِ وَاشْيَاعُ الضَّلَالَةِ فِي مُحْوِهِ وَتَطْمِيسِهِ؛ فَلَا يَزِدُّهُ أَثَرُهُ إِلَّا ظُهُورًا وَأَمْرًا إِلَّا عُلُوًّا»^(۱).

رهبران کفر و الحاد و پیروان گمراهی، سعی در نابود کردن آن می‌نمایند؛ ولی به جای اینکه رسم و نشانهٔ آن از بین رود، ظاهرتر و آشکارتر می‌گردد.

بعد از قیام حضرت امام حسین علیه السلام و واقعه‌ی عاشورا، دست‌های ناپاک زیادی در تلاش بودند تا با توطئه‌ها و ترفندهای مختلف، این واقعه و قیام را به انحراف کشانده، نور آن را خاموش کنند و این عنصر ارزشمند را که مایه‌ی پویایی و دوام مذهب تشیع است، از دست شیعه بگیرند؛ از این رو برای مقابله با این تهدیدها و توطئه‌ها لازم است شیعیان و عزاداران حضرت سیدالشهدا علیه السلام، تمام تلاش خود را به کار برند تا نام و قیام حضرت علیه السلام متعالی و زنده بماند و مانع از کمرنگ شدن عزاداری شوند.

گذشتگان به نوبهٔ خود، در این زمینه سعی و تلاش کرده و فرزندان خود را با عشق و محبت اهل بیت علیهم السلام و حضرت امام حسین علیه السلام تربیت نموده‌اند. پدرانی که پیراهن سیاه بر تن نوجوان خود پوشانده، آنها را به هیئت‌ها می‌برند، نام و عزای حضرت سیدالشهدا علیه السلام را حفاظت و صیانت می‌نمایند.

نسل امروز نیز برای حفظ قیام و نام سیدالشهدا علیه السلام و برپا داشتن عزای

۱. کامل الزیارات، صفحه ۲۶۲؛ بحار الأنوار، جلد ۴۵، صفحه ۱۸۰.

ایشان علیه السلام، وظایف و مسئولیت‌های متعددی دارند که به آنها اشاره می‌کنیم:

۱. عزاداران و خادمان حضرت سیدالشهدا علیه السلام به منزلت و جایگاه خود آگاه باشند و قدر خود را بدانند؛ زیرا آنان به عنوان افسران لشکر سیدالشهدا علیه السلام در درگاه اهل بیت علیهم السلام دارای رتبه عالی هستند و هر مقدار در احیای نام حضرت سیدالشهدا علیه السلام تلاش کنند، درجه‌ی آنان در قیامت بالاتر خواهد بود.

۲. از مجالس عزاداری، برای احیای امر حضرت سیدالشهدا علیه السلام و از خطبا و سخنوران اهل فضیلت، در بیان اهداف قیام حضرت علیه السلام بهره ببرند و مجالس بدون حضور عالم برگزار نشود و هرگز سخنرانی خطبا، صرف مقدمه برای سینه زنی نباشد؛ به طوری که سینه زنی اصل و اساس قرار گیرد.

۳۳

۳. در مجالس عزاداری، از خطبای ارزشمند و ذاکرین، مادحین و شعرای شهر خودمان استفاده شود و تا حدّ امکان کسی از بیرون دعوت نشود؛ زیرا شهر کاشان در طول تاریخ - از این جهت غنی و پر سرمایه بوده و امروز هم چنین است؛ مانند «محتشم» که نام و اشعار او در جهان و کشورهای مختلف زبانزد است و پارچه نوشته‌ها و کتیبه‌های اشعار او هر ساله در ماه محرم به دیوارها آویخته می‌شود؛ البته به علت برخی کمبودها ممکن است برخی از هیئت‌ها از بیرون شهر مهمان دعوت کنند که قدم آنها روی چشم ما است.

چرا باید با وجود بهترین سرمایه‌های علمی، صنعتی و مدیریتی، برخی دستگاه‌های حکومتی غریب پرست شهرمان، افراد دیگری از بیرون دعوت کنند تا دیگران از روش آنها تقلید نمایند؟

۴. مجالس عزاداری باید به گونه‌ای باشد که اسباب آزار و اذیت همسایگان،

پیرزنان، پیرمردان، اطفال و مریض‌ها را فراهم نیاورد.

۵. پیرمردان، کهنسالان و پیشروان هیئت‌ها - که سرمایه‌های هیئت‌ها به شمار می‌روند - با جوانان با ملاطفت برخورد کرده، از خطاها و اشتباه‌های آنان - که ریشه در شور و نشاط جوانی و کم تجربه بودن آنان دارد - بگذرند و باعث طرد و بیزاری آنان از این گونه مجالس نشوند.

۶. جوانان در رفتارهای خود، حرمت و احترام بزرگان را حفظ کنند و طوری رفتار نکنند که حرمت آنان شکسته و باعث نارضایتی حضرت سیدالشهدا علیه السلام شود؛ زیرا آنان راه و رسم عزاداری را به ما آموختند.

۷. علما و روحانیان در مجالس احیای امر اهل بیت علیهم السلام و هیئت‌های عزاداری، سخنان عمیق و مستند ارائه دهند و از طرح مطالب بی‌اساس و نسنجیده، خود داری کنند و به جای روزنامه خوانی و تکرار مطالب ملال آور رسانه‌ها، بهتر است از آیات و روایات بی شماری که در منابع معتبر وجود دارند، استفاده کنند و بدون مطالعه به سخنرانی نپردازند.

۸. گر چه تمام دست اندر کاران و زحمت کشان (اعم از خطیب مجلس، شنوندگان و شرکت کنندگان، تدارکات و کسانی که هزینه می‌کنند و امور مالی بر عهده آنان است) مشمول وعده‌های اهل بیت علیهم السلام هستند، اما نباید به نام اهل بیت علیهم السلام در مجلس آنان به پرگویی یا تعریف کسانی پرداخته شود که در شأن و منزلت این مجالس نباشد.

۹. از تمامی کسانی که برای احیای امر حضرت سیدالشهدا علیه السلام و اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام خدمت می‌کنند و با وجود شرایط اقتصادی و معیشتی

سختی که حاکم است، از سر سفره خانواده خود کم می‌کنند و در مجالس عزاداری هزینه می‌کنند، کمال تشکر را داریم و پابوس آنان هستیم.

۱۰. خانواده ما پرچمدار و مؤسس یکی از پر سابقه‌ترین مجالس عزاداری حضرت سیدالشهدا علیه السلام هستند. مرحوم پدرم - رضوان الله تعالی علیه - نقل می‌کردند: «پدرم (مرحوم آیت الله آقا سید محمدرضا یثربی رحمته الله) وقتی از سامرا به کاشان آمدند، پرچم عزای اباعبدالله علیه السلام را در این شهر بر افراشتند، سپس برادر بزرگوارم (مرحوم آیت الله العظمی آقا میر سید علی یثربی رحمته الله) این رسالت را به دوش گرفتند»، بعد از آن پدر بزرگوار ما (مرحوم آیت الله آقای حاج سید مهدی یثربی رحمته الله) و اکنون نیز این پرچم دست ماست که باید به سلامتی به نسل بعد برسانیم.

عزاداری برای حضرت سیدالشهدا علیه السلام امانتی است که به دست ما رسیده و وظیفه ما در حفظ آن سنگین است. این امانت گرانبها، بهای خون مقدس امیرالمؤمنین علیه السلام است که میان محراب ریخته شد و ثمره سیلی خوردن و شکسته شدن پهلوی حضرت فاطمه علیه السلام است؛ نتیجه گوشواره‌ای است که بر گوش حضرت زهرا علیه السلام شکست. این امانت سنگین، در گرو اسارت حضرت زینب کبری علیه السلام و خاندان عصمت و طهارت علیهم السلام و مصیبت‌هایی است که بر ایشان وارد آمد.

بنابراین نباید هیچ شائبه و وسوسه‌ای در نگهداری از این امانت سنگین و مهم، موجب سستی و غفلت شود.

برخی افراد در لباس‌های مختلف حتی در لباس روحانیت - که از علم و

فضیلت بهره‌ای ندارند - با قصد شبهه پراکنی گفته‌اند: مسجد خانه خدا است و نباید برای غیر خدا سیاه پوش شود! در پاسخ این افراد نادان باید گفت که سخنان‌شان بی‌اساس است و ریشه در جهالت دارد؛ زیرا براساس روایات فراوان در مصیبت حضرت سیدالشهدا علیه السلام نه تنها زمین و آسمان و تمام موجودات نامرئی و مرئی عزادار هستند، بلکه خداوند نیز عزادار است و این سخن اغراق و مبالغه نیست. در رابطه با عزاداری تمامی هستی برای حضرت اباعبدالله علیه السلام، در روایت آمده است:

«إِنَّ أَبَاعَبْدَ اللَّهِ الْحُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ عليه السلام لَمَّا مَضَى، بَكَتْ عَلَيْهِ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ السَّبْعُ وَمَا فِيهِنَّ وَبَيْنَهُنَّ وَمَنْ يَنْقَلِبُ عَلَيْهِنَّ وَالْجَنَّةُ وَالنَّارُ وَمَا خَلَقَ رَبُّنَا وَمَا يَرَى وَمَا لَا يَرَى»^(۱).

هنگامی که حضرت حسین بن علی علیه السلام به شهادت رسیدند آسمان‌های هفتگانه و طبقات هفتگانه‌ی زمین و آنچه در آنها بود و تمام موجودات و جنبندگان روی آنها و بهشت و دوزخ و همه‌ی اشیا‌یی که پروردگار ما آنها را آفریده و موجودات مرئی و نامرئی بر حضرت گریه کردند.

صفوان جمال درباره‌ی اینکه خداوند عزادار اباعبدالله علیه السلام و زائر او است نقل می‌کند:

«قال لي أبو عبد الله عليه السلام لَمَّا أَتَى الْحَيْرَةَ: هَلْ لَكَ فِي قَبْرِ الْحُسَيْنِ عليه السلام؟

۱. کامل الزیارات، صفحه ۸۰؛ بحار الأنوار، جلد ۵۷، صفحه ۲۵۵؛ اصول کافی، جلد ۴، صفحه ۵۷۵.

قلت : و تزوره جعلت فداك ؟ قال : وكيف لا أزوره والله يزوره في كل ليلة جمعة يهبط مع الملائكة اليه والأنبياء والأوصياء ومحمد أفضل الأنبياء ﷺ ونحن أفضل الأوصياء . فقال صفوان : جعلت فداك فنزوره في كل جمعة حتى ندرك زيارة الرب ؟ قال ﷺ : نعم يا صفوان ! الزم ذلك يكتب لك زيارة قبر الحسين ﷺ وذلك تفضيل وذلك تفضيل»^(۱).

وقتی حضرت امام صادق ﷺ به حیره تشریف آوردند، به من فرمودند: آیا مایل هستی به زیارت قبر حضرت امام حسین ﷺ بروی ؟ عرض کردم: فدایت شوم! آیا قبر آن حضرت ﷺ را زیارت می کنید؟ حضرت ﷺ فرمودند: چگونه زیارت نکنم و حال آنکه خداوند متعال در هر شب جمعه با فرشتگان و انبیا و اوصیا ﷺ به زمین هبوط نموده، او را زیارت می کنند؛ البتّه حضرت محمد ﷺ افضل انبیا و ما افضل اوصیا هستیم؛ سپس صفوان عرض کرد: فدایت شوم! پس، هر شب جمعه قبر آن حضرت ﷺ را زیارت می کنیم تا به این وسیله زیارت پروردگارت را نیز کرده باشیم؟ حضرت ﷺ فرمودند: بلی، ای صفوان! اگر بر این عمل مداومت کنی، برای تو زیارت قبر حضرت امام حسین ﷺ را می نویسند و این تفضیلی است و این تفضیلی است (یعنی زیارت قبر حضرت امام حسین ﷺ این فضیلت را دارد که در آن زیارت پروردگار نیز وجود دارد).

۱. کامل الزیارات، صفحه ۱۱۳.

پروردگارا! به خون مقدس اباعبدالله الحسین (علیه السلام) تو را قسم می‌دهیم، این عشق و محبت و ارادت نسبت به ایشان (علیه السلام) را - که به امانت در دل‌ها و قلب‌های ما قرار داده‌ای - به نسل‌های آینده منتقل بفرما.

دشمن اهل بیت (علیهم السلام) را در نسل ما قرار مده.

به همه ما در اقامه‌ی عزای اُبی عبدالله (علیه السلام) توفیق عنایت فرما و قصد ما را در عزاداری ایشان (علیه السلام) خالص و پاک گردان.

دعای حضرت امام صادق (علیه السلام) را در اقامه‌ی عزای اباعبدالله (علیه السلام) و فضایل عزاداران در حق همه ما مستجاب بفرما.

قلب نازنین حضرت امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) را - که شاهد و ناظر تلاش‌های عزاداران هستند - از ما راضی و خشنود گردان.

« السَّلامُ عَلَیْکُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَکاتِهِ »

خودآزمایی

① در روز قیامت اعمال انسان‌ها چگونه و با چه ترازویی مورد سنجش قرار می‌گیرد؟

② حضرت لقمان علیه السلام به فرزندش در مورد چگونگی محاسبه اعمال انسان‌ها در روز قیامت چه می‌فرماید؟

③ مفسران در مورد «میزان» چه نظراتی دارند؟

④ بر اساس روایات حساب‌رسی مردم در روز قیامت بر عهده‌ی چه کسانی می‌باشد؟

⑤ آیا بین آیات و روایاتی که محاسبه‌ی اعمال در روز قیامت را به عهده‌ی

خداوند و یا بر عهده‌ی اهل بیت علیهم السلام می‌دانند تضاد وجود دارد؟

⑥ چرا انسان‌ها علی‌رغم عمر محدودی که دارند، در روز قیامت به طور ابدی پاداش یا کیفر می‌بینند؟

⑦ خداوند متعال به حضرت موسی علیه السلام در مورد بهترین عمل چه می‌فرماید؟

⑧ بنابر دستور قرآن کریم مزد و پاداش رسالت رسول الله صلی الله علیه و آله چه می‌باشد؟

⑨ چه پاداش‌هایی در انتظار گریه‌کنندگان بر مصایب حضرت سیدالشهدا علیه السلام وجود دارد؟

⑩ امام معصوم علیه السلام با چه نشانه‌هایی شناخته می‌شود؟

⑪ حضرت زینب علیها السلام در مورد جاودانگی نام و یاد حضرت سیدالشهدا علیه السلام چه می‌فرمایند؟

⑫ پیرمردان و جوانان در عزاداری سیدالشهدا علیه السلام چه وظایفی بر عهده دارند؟

دوست داشتن و محبت حضرت امام حسین علیه السلام
سرمایه ای گران قیمت و هدیه ای الهی است .
محبت حضرت سیدالشهدا علیه السلام و اقامه ای عزای
ایشان علیه السلام رمزد و ام و بقای دین و رمز توحید ،
الو هیّت ، ربوبیّت و سراسناری پرچم فضائل و
کرامت های انسانی است . پاداش عزاداری برای
سیدالشهدا علیه السلام محبت ایشان علیه السلام است . در روز
قیامت نور محبت اهل بیت علیهم السلام بر پیشانی
عزاداران پر توفشان خواهد بود و آنان را از
ظلمت ها و وحشت حشر رهانیده ، و به سوی
بهشت برین رهنمون خواهد شد .
(صفحه ۳۰ از همین جزوه)

- محل عرضه CD جلسات به سوی معرفت :
ابتدای خیابان امام، جنب قائمیه ، فروشگاه آوای مهر .
- شماره سیستم پیام کوتاه (SMS) ۳۰۰۰۷۲۲۷۰۸ می باشد .
- در صورت تمایل به دریافت پیام کوتاه جلسات ، شماره تلفن
همراه خود یا دوستانتان را با نام به سیستم ارسال کنید .

محل برگزاری جلسات :

کاشان : حسینیه مرحوم آیت الله یثربی رحمته الله

تلفن : ۴۴۴۴۳۴۳ - ۴۴۴۵۲۷۷ نماير : ۴۴۴۹۹۳۳

پست الکترونیک : info@yasrebi.ir

www.yasrebi.ir